BRA BOK ÄNNU BÄTTRE

SEDAN LÄNGE har *Eirik Hornborgs* stora och grundiggående arbete *Segelsjöfartens historia*, som utkom 1923, varit utgånget ur marknaden. Saknaden har bland sjöintresserade varit så mycket större som man knappast inom något språkområde kunnat finna en ersättare åtminstone lika välskriven, lika upplysande och lika tillförlitlig. Den nya upplaga, omarbetad och utvidgad, som kommit i år (Bonniers, 35 kr.) kan alltså inte hälsas med annat än stort jubel av sjöfolk och hemmaseglare.

Den nya "Segelsjöfartens historia" innehår dock något mer än att en lucka har tätats. Liksom ett farty som reparerats eftast blir förbättrat — om nämligen reparatören kan sin sak — har Hornborgs bok blivit ett nytt och bättre verk. Det är utökat till formatet, är bättre illustrerat och rent språkligt säkrare utformat. Anmälaren har vid en jämförelse mellan de två upplagorna främst fäst sig vid de byggnadstekniska fakta som ytterligare fogats till bilden av fornatiders farfyg. I det avseendet är verket en outtömlig källa av upplysningar och tumvärda data. Men det finns annat också än sådana detaljer som för den oinvigde kanske ter sig torra. Där finns lysande batalj-målningar, sugande äventyr på

ALASKAROMAN

Axel Lindström skrev förra året en hra Alaskaroman, som alkte bejas motsatsförhållandet mellan naturmänniskan och kulturen. Samma problemställning skymtar också i *Sonta Lo* (Hökerbergs. 12: 50), men synpunkterna är förgrovade. De som lever i tundrans isvärld har närmare till stjärnorna och det evigas; en kulturmänniska som lyckats slå rct i denna miljö lår sig snart att en fågelvinge eller en blomma är större underverk än de sinnrikaste motorer och de modernaste bomhplan. Det kan hända att han hellre väljer till livsledsagarinna ett firaktat halvblod än en skönhet från storstaden, därför att han kommit att älska den ursprungliga årligheten och tvivla på den bildning som döljer fördomar och högfärd. Det går så i den här boken, nom för att uppnå en tragisk relief har Aksel Lindström lätit halvblodet i sista stund störta sig utför en fors och d:, därför att hon inte trodde att hon var god nog åt den. vite mannen.

Aksel Lindström är en typisk naturromantiker. Hins penna löper lätt och ingiverat. när han skall beskriva en hår morgonstämning bland snö och is. En konsekvent hurtighet köper han billigt genom att oavbrutet använda presensformen. Allt detta är olika sidor av Lindströms "program". Men den här gången intresserar det mindre än den historia det är inhakat i: om sommaren gräver man efter guld i Rainbow Creek, hårda karlar spinner intriger och törstar efter varandras blod och rikedom. För pojkar i 10-årsåldern hör "Santa Lo" bli en bra julklapp.

T. Hln

VISOR I GALGEN

EN SVENSK lyriker av yngre modell, *Lars Gustav Hellström*, har gett sig i kast med den långtifrån lätta uppgiften att fånga den sällsamma poesin i *Christian Morgensternas* dårdiktet och nonsensvers och överföra något av dess tokrolighet och charm i svensk språkdräkt. Resultatet, betecknat som "Fria tolkningar", föreligger i en behändig och behaglig volym med titeln *Visor i galgen* (Bonniers, 5: 75). Till det angenäma intryck det lilla häftet gör bidrar i inte ringa mån de skickliga och roliga teckningarna av *Birger Lundquist*. Om han är en ritsäftets trollkarl kan Morgenstern med lika stor rätt betecknas som en ordets. Morgenstern var en verbal ekvilibrist, men samtidigt en man av djup och underfundig humor. Under de ystra ordramsorna, de vilsiga krumsprången i sådana betrömda diktsamlingar som "Galgenlieder", "Palmström", "Gingganz" och "Palma Kunkel" — ur alla dessa har översättaren töst — dolde sig djupsinne och allvar. Morgensterns metod att

långa upptäcktsfärder och initierade skildringar från livet om skeppsbord i fregatter och klippemkepp.

Hornborgs verk är inte en bok som man läser ut och sedan ställer undan. Den är som ett gott farfyg: man återvänder ständigt till det, man finner alltid nya värden, och för varje gång man återfinner de redan förut kända uppskattar man dem ännu högre.

B. J—g

ställa allt på huvudet var hans sätt att övervinna världen. I grund och botten var han en främling i världen och samtidigt en andens anhängare, en mystiker av det äkta slaget. Hans i allvar formade diktning — ty han har också skrivit sådan, fast den aldrig blivit så populär som hans "Galgenlieder" — visar honom som en seren, inåtvänd, intensivt lyssnande och melankolisk natur. Så småningom kom han under inflytande av esoteriska läror. Framför allt fängslades han av antroposofins åskådning.

Svenska läsare har nu i varje fall tillfälle att stifta bekantskap med galgvisornas Morgenstern, en naiv och lekfull poet, som gör vad som fallet honom in och alltid gör det med osvikligt behag. Vill det sig väl kan den lilla volymen vinna läsare som kanske blir galgbrödrar med "det avundsvärda mellanstadiet mellan människa och universum", Lars Gustav Hellström har ofta nog på ett lyckligt sätt transponerat den stillsamt underfundiga humorn i Morgensterns monologer. Sådana diktetter som "Trattarna", "Näsvisan", "Knäet", "Geten och ormslån", "Lampan" eller "De två rättenna" är prov på fyndig och smidig tolkningskonst. Den sistnämnda dikten, monumental i all sin lågmälda lakonism, kan här anföras som ett smakprov:

I skogen talte, medan dagen rann,
två gamla granars rötter med varann.

Den fria vindens brus högt uppe
i det blå
de lyddе ut där nere i sin vrå.

Och hos dem satt en gammal ekorrfru.
Hon stickade väl strumpor åt de tu.

Den ena sade: Knäg, den andra: Knag.
Och det var nog för denna dag.

J. E.

Sankt Erik ger julklapp

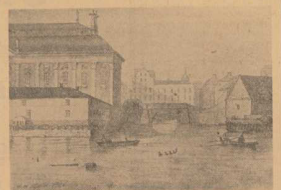

"Vue iſrån Strömsborg till Riddarhus Bron d. 24 Aprill 1826." Ur A. C. Wetterlings ahlsbok.

DEN ST:LLSAMT SLÄTA årsbokslföran bjuder då och då på extra ögonfröjd. En av de sällsynta blommorna slår ut sent på hösten. Den heter *Samfundet Sankt Eriks årsbok* (Wahlström & Widstrand i distr. 15 kr.). I år blommar den dubbelt, inte för vem som helst, men för alla dem som ordnat sitt medlemskap i samfundet. Dessa får i julklapp tillsammans med årsboken ett Stockholmshistoriskt bildalbum av hög klass: artillerikaptenen och konstnären Alexander Wetterlings skissbok från åren 1825 och 1826, hans avskedshyllning till hemstaden innan han anträdde en flerårig studiaresa till Frankrike och Italien.

I sepia och akvarell återger han motiv från vitt skilda delar av Stockholm, inte bara de ordinarie paradutsikterna, utan med förkärlek personligt fängade bilder från malmarna, från Ladugårdslandet, från Skeppsholmen, från inloppet förbi Waldemarsudde, från Mälarsidan, och ständigt med vaken och road blick för folkliv och stämning. I sitt konstnärliga uttryckssätt visar han nära släktskap med den gustavianska tidens främste Stockholmsskildrare — en jämförelse med Elias Martin är ofta väl befogad.

Inte mindre än femtio blad innehåller årsboken, vars original tillhör Göteborgs museum. Reproduktionstanken är gammal inom samfundets styrelse, men först nu har den tuck vare bistånd från Stockholms stads sparbank kunnat realiseras. Enelle har skött det tekniska, Ulf Tengnérs stiltrogna band och utstyrsel ger vacker inramning.

Konsten dominerar också själva årsboken med Stadmuseets tre förärade utlandsförvärv: Govert Camphuysens målning av dottet 1661, Johan Sevenbomss utsikt över Maskalön och Blasieholmen omkring 1780 och G. W. Palms panorama från Kungsholmen 1834. Den förstnämnda bilden skildras av Sixten Strömbom, de båda senare av Olof Bystrom, som även skriver om en i Wien påträffad Stockholmsutsikt från 1600-talet. De praktfullt dekorerade bjälktaken hos Rydholms vid Stora Nygatan får liksså sin konsthistoriska beskrivning, författad av Tord Olson Nordberg, som samtidigt berättar om fastighetens öden genom tiderna. Och vidare lägger Nils Ahrbom konstnärliga synpunkter på 30-talets stadsbyggande, till föga uppbyggelse för dem som alltjämt lever kvar i sin tro. Slutligen får man lära sig märkliga ting om gamla rannsakningsfängelset vid Myntgatan. Hrr Henning Julin och Georg Hesselman omtalar bl. a. att där introduceerades redan på 1840-talet sådana finesser som centralvärme och w. c. — först 1890 kom Täcka udden på Djurgården som två med den senare bekvämligheten.

Sv. J—n

Den store Hedin

GUSTAF HELLSTRÖM: *Adolf Hedin.* Norstedts. Pris 24 kr.

TIDEN MELLAN representationsreformen och unionsupplösningen var ett grått skede i svensk politik. Väldet växte, väsentligen på grund av krafter som verkade utanför det offentliga livet och oberoende av staten. Inom den grupp av höga ämbetsmän som jämte monarken skötte regeringsarbetet fanns nit och skicklighet; många av de bönder som företrädde det väljande folkets majoritet i andra kammaren, men icke drömde om att övervinna statsledningen, var erfarna, kloka och självständiga. Men en idélöshet hörde till de mest begränsade i Västeuropa och utnyttjades mindre än i något annat jämförligt land; fast organiserade partier, parlamentarism och demokrati syntes avlägsna i detta rike av byråkrater och bönder; den andliga debatt som ger politiken stimulans och växtkraft var mera begränsad och mindre djärv än i de skandinaviska systernationerna. Den grundläggande orsaken till allt detta var utan tvivel landets materiella och sociala efterblivenhet. Alla de tendenser som kännetecknar den moderna tiden — industrialiseringen, inflytningen till städerna, kommersialiseringen, de fria yrkenas framträdande — gjorde sig jämförelsevis sent gällande i Sverige. Omkring sekelskiftet bröt dessa tendenser igenom, och på kort tid förvandlades det svenska samhällets struktur.

Mot denna grå bakgrund avteknar sig den lysande bilden av S. A. Hedin. Statsministrarna och bondeledarna är glömda, men minnet av denne ensamme riksdagsmatare och publicist lever. Han ägde vad tidens män nästan genomgående saknade: perspektiv, idéer och temperament. Hans perspektiv var framstegstrons och utvecklingstankens, hans idéer sammanföll med den nyliberala åskådning som redan härskade eller var på väg att nå makten i England, Danmark och Norge; hans temperament gav honom vilja och kraft att dag från dag, i detalj efter detalj, söka förverkliga de strävanden som han trots alla motgångar ansåg icke blott vara universellt riktiga, utan också försäkrade om universell seger. I en riksdag utan organiserad opposition var han själv en opposition. På område efter område, på punkt efter punkt har han fått rätt — i den meningen att framtiden kommit att omfatta de idéer han verkade för. I de stora frågorna om det nationella försvaret, den sociala reformpolitiken och det demokratiska styrelsesättet företrädde Hedin den syntes som nu upphäves av hela folket; i detaljerna mindre frågor har han stöjt vägen för reformer som nu godtas av alla. Ingen enskild man — utan organisationer och partier bakom sig — har gjort en jämförlig insats i svensk politik.

Denna insats förblir lika märklig och egenartad om den ses mot bakgrunden av vad som skett efter Hedins död. Andra män, främst Staaff och Branting, har fört Hedins verk vidare. Men detta har skett i att skede som kännetecknas av de välorganiserade partiernas välde. Segrarna har varit ledare av folkrörelser, icke enskilda stridsmän. Med organisationernas makt har följt att den enskilde riksdagsmannens eller publicistens möjligheter begränsats och därmed också att hans självständighet — medvetet eller omedvetet — försvagats. Vi kan knappast i våra dagar tänka oss att en ensam person skulle kunna arbeta så fritt och samtidigt med så stor slagkraft som Hedin gjorde för femtio år sedan. Hans storhet var delvis betingad av förhållanden som han själv med all kraft sökt förändra. Därför är och förblir han unik i svensk politik.

Med Gustaf Hellströms på Svenska akademins uppdrag utförda minnesteckning har vi fått en insiktsfull, intelligent och levande skildring av Hedin och hans verk. De omsorgsfulla och välgjorda referaten ger oss en bild av Hedins åskådning och av de inlägg i dagens strider som härflöt ur denna åskådning. Reflexionerna kring Hedins karaktär och uppträdande är enligt anmälarens mening nästan genomgående träffande och väsentliga. Det är att hoppas att boken kommer att läsas av många; den hör till de skrifter som behövs som introduktion till vår egen tids historia. Att en av våra främsta skönlitterära författare uppträder som politisk minnestecknare är en glädjande nyhet — det bör understrykas att han inte lätit sin talang ersätta grundlighet och forskningsmödor, utan att boken ger ett starkt intryck av tålmodigt och skickligt arbete.

Med all rätt skriver Hellström att Hedin ägde "singleness of mind", en "genialitet besläktad med den religiösa, sällhvida som de båda införlivar tillvarons alla disparata erfarenheter, teoretiska såväl som politiska, med en den egna personens centralupplevelse". Hedin ägde en tro utan skepsis och reservationer, han verkade för den med en uthållighet, ett mod och en självuppoffring som var ett med hans väsen och därför aldrig krävde någon medveten ansträngning eller inre strid. Då Hellström uttalar att denna åskådning var föga originell och "enkel" kan man också instämma, men dessa egenskaper synes vara något för starkt framhävda. I och för sig var Hedins åskådning inte originell, det är riktigt, den möter hos 1800-talets framstegsmän rintden om i världen. Men den var i sin klara utformning särpräglad i det svenska samhälle där den framfördes: det är ett väldigt avstånd mellan Louis De Geers och Gripenstedts gammalliberalism och Hedins demokratiska och socialradikala nyliberalism. Hedins idékombination var minst lika personligt färgad som exempelvis Brantings och Staaffs åskådningar; originalitetssynpunkten synes över huvud föga givande då man betänker att även ideologer av Marx och John Stuart Mills klass kan sägas blott ha sammanfört från skilda håll hämtade tankegångar. Liknande reflexioner inställer sig inför uttrycket "enkel". Vilka av tidens åskådningar var mindre enkla, mera djupsinniga och komplicerade? Säkerligen inte Alins eller Billings, för att inte tala om De Geers, Posses eller Boströms. Hellström har för visso inte så menat, men det är möjligt att ur hans ord utläsa en påverkan från den konservativa fraseologi som beteckar de stora upplysningsmännen som enkla och ytliga, medan deras invecklade och spekulativa tankeförvirringen upphöjs till något förnämt och subtilt.

Att man trots allt får ett intryck av något begränsat och — för att använda ett alltför starkt ord — torftigt hos Hedin beror säkerligen på andra omständigheter. Hans tro tycks, såsom nyss framhölls, ha varit helt självklar, helt fri från osäkerhet och tvivel; han brottades som en hjälte med motståndare och yttre svårigheter, men man förmärker intet av den inre spänning som ger en speciell mänsklig prestige. Därmed sammanhänger vad som kan kallas hans utåtvändhet. Man kan vara utåtvänd under uppoffrande kamp för idéer, lika väl som under egoistiskt sysslande med affärer, och Hedin är ett exempel härpå. Den yttre aktionen framstår inte hos honom som en fästning bakom vilken ligger ett land av kontemplation och drömmeri och personliga upplevelser — den var, eller blev åtminstone efter hand, hela mannen. Liksom många andra kämpar för mänsklighetens lycka levde Hedin själv i ett slags torr och tom olycka. Sannolikt kunde orsakerna härtill belysas genom en närmare redogörelse för Hedins privatliv, men källor för en sådan undersökning är inte tillgängliga.

Herbert Tingsten

Nobelpristagaren

T.S.ELIOTS

stora œuvre nu på svenska

FYRA KVARTETTER

Översättning av Artur Lundkvist, Gunnar Ekelöf och Thomas Warburton
Inledning av Thomas Warburton

"Det minsta man kan säga om den är att en svensk Eliotläsare svårligen kan klara sig utan den . . .

Warburtons inledning till volymen är så enkel den kan vara utan att bli oriktig, och något bättre kan man inte säga om en presentation av Eliot."

Thorsten Jonsson i D. N.

5: 75

BONNIERS

Fanfar för

Harry Martinson

Vägen till Klockrike

KNUT JAENSSON i D. N.:

"En rik bok.

Inte bara på det sättet att den rymmer en originell "kärlekshistoria", scener av medveten och omedveten sadism, sagor och stralande drömmar . . . också . . . genom sin mognad, sin milda visdom, sina fina reflexioner och sin stora poesi . . .

en egenartad bok och en stor bok."

12: 25, inb. 16: 25

BONNIERS

"Mitt i prick...

. . . en ärlig och ömsjuk minnesteckneska, en författarinna med självständigt grepp om lämnet, en skarpögd iakttagerska med humorns översende glimt. Malin Engströms unika och kroniala minnebok pryds av många kända och okända bilder"

Einar Malm i St.-T.

Albert Engström och andra roslagsbor

av

Malin Engström

"Har ni Albert Engströms böcker i bokhyllan, så ställ Malin Engströms bredvid. Den är plat-sen fullt värdig."

Morgon-Tidningen

7 Ny upplaga :e tusendet i press 7:50

Wahlström & Widstrand

Eliten av kvinnliga lyriker

Ingeborg Ericson

EBB OCH FLOD

"Med sin nya diktsamling . . . har hon nått resultat av anmärkningsvärd intensitet . . . En utomordentlig skildrare av själslandskap. Hennes språk har must och färg, rytmen är personlig . . ."

Ragnar Bengtsson i A.-B.

6:75

Elsa Grave

BORT-FÖRKLARING

"Det är intensiv poesi, kraftladdad och spänstig men samtidigt vibrerande av ömhet, av inre musik, som ibland breder ut sig som en flod av ljus över dessa mörka, innehållsrika strofer."

Hans Dhejne i S. D. S.

5:75

Ingrid Nyström

DROPPAR AV STEN

"Ett klart konstnärligt genombrott . . . Det är kaméns prövher, genomskinlighet och rena tinjepel som utmärker hennes dikter . . . För Ingrid Nyström är konstnärskapet ett djärvt och ensamt framträngande i ett öde land."

Olof Lagercrantz i Sv. D.

5: 50

Maria Wine

RING I RING

"Ett berydande konstverk, nyanserat, rikt och helgjutet . . . Det är en modern kvinnas livsstämning det är fråga om här, och den har aldrig framställts så vackert och formulerats så betagande i nyare svensk litteratur."

A. Gunnar Bergman i A. T.

6: 75

BONNIERS

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.